

Bacheloroppgave

IDR600 Sport Management

Talentidentifisering og selektering i et norsk fotballakademi: Finnes det en relativ alderseffekt blant de beste i Brann-Kniksen akademiet?

Johanne Eide Nyland

Totalt antall sider inkludert forsiden: 32

Molde, 31.mai 2023

Obligatorisk egenerklæring/gruppeerklæring

Den enkelte student er selv ansvarlig for å sette seg inn i hva som er lovlige hjelpemidler, retningslinjer for bruk av disse og regler om kildebruk. Erklæringen skal bevisstgjøre studentene på deres ansvar og hvilke konsekvenser fusk kan medføre. Manglende erklæring fritar ikke studentene fra sitt ansvar.

Du/dere fyller ut erklæringen ved å klikke i ruten til høyre for den enkelte del 1-6:		
1.	Jeg/vi erklærer herved at min/vår besvarelse er mitt/vårt eget arbeid, og at jeg/vi ikke har brukt andre kilder eller har mottatt annen hjelp enn det som er nevnt i besvarelsen.	☒
2.	Jeg/vi erklærer videre at denne besvarelsen: <ul style="list-style-type: none"> • ikke har vært brukt til annen eksamen ved annen avdeling/universitet/høgskole innenlands eller utenlands. • ikke refererer til andres arbeid uten at det er oppgitt. • ikke refererer til eget tidligere arbeid uten at det er oppgitt. • har alle referansene oppgitt i litteraturlisten. • ikke er en kopi, duplikat eller avskrift av andres arbeid eller besvarelse.	☒
3.	Jeg/vi er kjent med at brudd på ovennevnte er å <u>betrakte som fusk</u> og kan medføre annullering av eksamen og utestengelse fra universiteter og høgskoler i Norge, jf. Universitets- og høgskoleloven §§4-7 og 4-8 og Forskrift om eksamen §§16 og 36.	☒
4.	Jeg/vi er kjent med at alle innleverte oppgaver kan bli plagiatkontrollert, jf. høgskolens regler og konsekvenser for fusk og plagiat	☒
5.	Jeg/vi er kjent med at høgskolen vil behandle alle saker hvor det forligger mistanke om fusk etter høgskolens retningslinjer for behandling av saker om fusk	☒
6.	Jeg/vi har satt oss inn i regler og retningslinjer i bruk av kilder og referanser på biblioteket sine nettsider	☒

Personvern

Personopplysningsloven

Forskningsprosjekt som innebærer behandling av personopplysninger iht. Personopplysningsloven skal meldes til Sikt for vurdering.

Har oppgaven vært vurdert av Sikt?

ja nei

- Hvis ja:

Referansenummer:

- Hvis nei:

Jeg/vi erklærer at oppgaven ikke omfattes av Personopplysningsloven:

Helseforskningsloven

Dersom prosjektet faller inn under Helseforskningsloven, skal det også søkes om forhåndsgodkjenning fra Regionale komiteer for medisinsk og helsefaglig forskningsetikk, REK, i din region.

Har oppgaven vært til behandling hos REK?

ja nei

- Hvis ja:

Referansenummer:

Publiseringsavtale

Studiepoeng: 15

Veileder: Geir Oterhals

Fullmakt til elektronisk publisering av oppgaven

Forfatter(ne) har opphavsrett til oppgaven. Det betyr blant annet enerett til å gjøre verket tilgjengelig for allmennheten (Åndsverkloven. §2).

Alle oppgaver som fyller kriteriene vil bli registrert og publisert i Brage HiM med forfatter(ne)s godkjenning.

Opgaver som er unntatt offentlighet eller båndlagt vil ikke bli publisert.

Jeg/vi gir herved Høgskolen i Molde en vederlagsfri rett til å gjøre oppgaven tilgjengelig for elektronisk publisering:

ja   nei

Er oppgaven båndlagt (konfidensiell)?

ja   nei

(Båndleggingsavtale må fylles ut)

- Hvis ja:

Kan oppgaven publiseres når båndleggingsperioden er over?

ja   nei

Dato: 30.mai 2023

Forord

Denne oppgaven markerer slutten på en tre år lang reise som har vært over all forventning. Å studere Sport Management ved Høgskolen i Molde er noe jeg absolutt vil anbefale alle med et hjerte for idrett! Årene har vært meget lærerike og interessante, og jeg har fått meg venner for livet.

I min tid i Molde by har jeg blant annet spilt fotball og brukt mye av tiden min på Sportsklubben Træff. Uendelig med timer har blitt tilbrakt i Sigmundstova på Træffhuset, og jeg setter virkelig stor pris på «Træff-familien». Jeg vil rette en takk til Rune Sjøholm for all jobben han gjør for klubben jeg har blitt så glad i. En ekte ildsjel!

Jeg vil også rette en stor takk til min praksisveileder, Aksel Bergo, samt alle på kontoret på Brann stadion, som har latt meg ha min praksisperiode hos dem. I tillegg vil jeg takke Ove Vindenes som har lært meg mye jeg bør kunne for å kunne jobbe i fotballen.

Til slutt vil jeg gi en high-five til Geir Oterhals som har vært min veileder i denne oppgaven. En som kan mer enn han innen faget skal en lete lenge etter!

Innhold

1.0	Introduksjon:.....	1
1.1	SK Brann sitt Kniksen-akademi:.....	1
1.2	Problemstilling:	2
1.3	Relativ alderseffekt:	2
1.4	Relativ alderseffekt i fotball:.....	3
1.5	Talent:	4
1.6	Talentidentifisering:	6
1.7	Fordeler ved talentidentifisering- og selektering:	8
1.8	Ulemper ved talentidentifisering- og selektering:.....	9
2.0	Den aktuelle studien:.....	10
2.1	Metode:	10
2.2	Innsamling av fødselsdatoer:.....	10
2.3	Utvalg:.....	11
2.4	Resultat:.....	12
2.5	Diskusjon:	18
2.6	Konklusjon:	20
2.7	Avslutning og veien videre:	20
2.8	Referanseliste:	21

1.0 Introduksjon:

Fotballen, og idretten generelt, blir mer og mer preget av at de beste spillerne identifiseres og selekteres ut, gjerne fra en ung alder. Slik praksis er stadig mer økende, både i Norge, og internasjonalt. Etter Bosman-dommen, som falt i 1995, gjorde det slik at det ble utelukket for profesjonelle fotballklubber å holde tilbake spillere etter at kontrakten var fullført, har det blitt en stor flyt av spillere på tvers av landegrensene. Dette har ført til et mer press på klubbene, da på grunn av større konkurranse om spillerne, har kravene om høyere spillerlønninger økt. Det er derfor nødvendig for klubbene å beholde sine mest talentfulle spillere på en langsiktig basis, slik at inn- og utflyten av spillere holder seg stabil og at lagets prestasjoner ikke blir negativt påvirket (Williams & Reilly, 2000). Måter klubbene jobber på for å identifisere og utvikle spillere på, er blant annet gjennom å ha utviklingsprogrammer og akademier for spillere fra en tidlig alder. Siden det for klubbene blir ekstremt viktig å ha de beste spillerne og det beste laget, til enhver tid, for å holde seg konkurransedyktige på høyest mulig nivå, så fører dette naturligvis til talentidentifisering og talentseleksjon av spillere. En ser stadig flere debatter om temaet, og det stilles ofte spørsmål om hvem det skal satses på, og hvilke kvaliteter en bør se etter i spillerne.

1.1 SK Brann sitt Kniksen-akademi:

I SK Brann drives det såkalte «Kniksen-akademiet». Dette akademiet er lagt opp slik at alle er invitert til å komme på treninger, uansett hvilket nivå og hvilken klubb en kommer fra, og det er derfor de har nådd en medlemsmasse på over 800 spillere på bare litt mer enn et år. Brann skriver på sine hjemmesider at «tilbudet skal være et supplement til trening i egen klubb, for de spillerne som er ekstra ivrig, har gode holdninger og som vil bygge et bedre sportslig fundament» (SK Brann, 2022). Målet med Kniksen-akademiet, ifølge Brann (SK Brann, 2022), er å gi flere spillere en god utviklingsarena, i samarbeid med Brann og moderklubb. På sikt ønsker en da at flere lokale spillere skal kunne ta steget opp på Brann sitt A-lag, eller bidra til å styrke fotballen lokalt (SK Brann, 2022).

Selv om akademiet er for alle, så finnes det tilfeller der det drives med seleksjon av spillere. Dette kan være om de skal dra på elitecuper og da skal stille med de sterkeste lagene i sine årsklasser, eller når de arrangerer nasjonale treninger, og det da er de fremste som blir invitert til å delta. Det er også et nivåsystem, som gjør at treningsgruppene i de forskjellige årsklassene er differensierte. Det vil dermed være interessant å se om det finnes en relativ alderseffekt (RAE) blant de som blir regnet som de antatt beste, da dette kan gi en liten pekepinn på om Brann, bevisst eller ubevisst, velger spillere ut fra de gjerne bedre fysiske forutsetningene de har om de er født tidlig på året. Eventuelt finnes det ingen RAE, noe som også vil være interessant.

1.2 Problemstilling:

Problemstillingen i denne forskningsoppgaven vil være følgende:

«Finnes det en relativ alderseffekt blant de antatt beste i Brann-Kniksen Akademiet?»

Og for å spesifisere mer, vil jeg også svare på denne problemstillingen:

«Kan en se en endring i RAE fra de som frivillig er med i akademiet til de som blir selektert ut som de fremste fra samme gruppe?»

1.3 Relativ alderseffekt:

Relativ alderseffekt er et tema som er svært dagsaktuelt, både i idrett, og på generell basis. Differansen av alder mellom individer som er i samme aldersgruppe, er referert til som *relativ alder*, og denne forskjellen kan maksimalt være på nesten et helt år. Konsekvensene av dette er kjent som *relativ alderseffekt* (Musch & Grondin, 2001). Ifølge Musch & Grondin (2001) viser en hel del forskning til at relativ alderseffekt, eller RAE, finnes i mange idretter, blant annet i fotball. RAE refererer til at barn som er født tidligere på året, presterer bedre enn jevnaldrende født senere på året. Det er både fysiske og psykiske mekanismer som kan være ansvarlige for effekten som identifiseres (Musch & Grondin, 2001). Effekten kan også assosieres med signifikante forskjeller i ungers kognitive utvikling (Bisanz, Morrison & Dunn, 1995).

Forskning på RAE innen sport, startet tidlig på 1980 tallet, da det ble funnet RAE blant elite ishockeyspillere i Canada (Barnsley, Thompson, & Barnsley, 1985; Grondin, Deshaies, & Nault, 1984). Videre har det blitt konstatert i flere idretter som i baseball, fotball, tennis, basketball, svømming og håndball (Baxter & Jones, 1995; Musch & Grondin, 2001; Nolan, & Howell, 2010; Reilly & Williams, 2000). Når det er snakk om lagidrett, så tyder forskning på at desto flere spillere som konkurrerer om plass på laget, jo større vil RAE være (Wattie et al., 2008).

1.4 Relativ alderseffekt i fotball:

FIFA (Fédération Internationale de Football Association) bestemte i 1997 at spillere skulle deles inn etter kronologisk alder med 1. januar som utvalgsdato. Med dette var hovedmålet at alle skulle ha lik sjanse for å lykkes, da det kunne tenkes at det da ble rettfærdig konkurranse (Helsen, Van Winckel & Williams, 2005). Dessverre, som en ser, så er det en tydelig seleksjonsskjevhet i talentidentifikasjon i fotball mot å velge spillere som er født tidlig på året (Meylan, Cronin, Oliver & Hughes, 2010).

Forskere har undersøkt at grunnen til en mulig økning i forekomsten av RAE er drevet av tre mekanismer (Helsen, Starkes & Van Winckel, 1998). Først og fremst, er det en tendens til at barn får mer spilletid med tanke på hvordan de er utviklet fysisk, heller enn ferdighetene deres. Ward & Williams (2003) har foreslått at på grunn av den tidligere eksponeringen til trening og konkurranser for de som er født tidlig på året, gjør at disse spillerne har bedre tekniske ferdigheter, samt mer taktisk forståelse nettopp på grunn av den tidlige eksponeringen (Helsen, Starkes & Van Winckel, 1998; Ward, Hodges, Williams & Starkes, 2004). Spillere som er født tidlig i seleksjonsåret, har større sjanse for å bli identifisert som talent, og videre bli profesjonelle fotballspillere. Mens det er større sannsynlighet for at spillere født senere på året dropper ut av fotballen tidlig i tenårene (Feltz & Pelichkoff, 1983; Helsen, Starkes & Hodges, 1998).

Det å skulle klare å identifisere talentene, er noe av det viktigste trenerne gjør, det vil dermed være en fordel å ha en forståelse for hva dette går ut på.

1.5 Talent:

For å kunne få en forståelse for begrepet *talentidentifisering*, så er det gunstig å redegjøre for det komplekse begrepet *talent*, først.

I fotballen snakker en ofte om talent som en spiller som innehar ferdigheter som er på høyere nivå enn de som er jevnaldrende. Eventuelt kan det også brukes om et potensiale hos fotballspilleren, men hvordan definerer en egentlig hva et talent er?

Når det er snakk om hva et talent virkelig er, og hvilke faktorer som pålitelig kan brukes i talentidentifikasjonsprosesser, så finnes det uenigheter blant ekspertene om hva som er riktig (Abbott & Collins, 2004). Fra et akademisk perspektiv beskrives talent som en «spesiell, naturlig evne» og en «evne for prestasjon eller suksess» (Brown, 2001)

Ifølge Abbott & Collins (2004) finnes det to forskjellige måter en kan forstå talentbegrepet på; det snevre talentbegrepet og det utvidede begrepet.

Det snevre talentbegrepet tar for seg talent som noe som er medfødt og relativt statisk, og vil gjennom denne tankemåten gjøre slik at det er prestasjonsnivået til spilleren der og da som vil være det en trener konsentrerer seg om (Johansen, Høigaard & Fjeld, 2009). En mulig ulempe ved å bruke metoder for talentidentifisering som omfatter det snevre talentbegrepet, er at en tidlig gir avkall på spillere som har potensiale til å bli talentfulle, fordi en utelukker at de eventuelle svakhetene der og da kan utvikles riktig over tid (Abbott & Collins, 2002). Ommundsen & Høigaard (2008) poengterer at det vil være vanskelig å vite hvem som til slutt ender opp på høyt nivå i sin idrett gjennom å basere det på fysiske kvaliteter i en ung alder.

Howe, Davidson & Sloboda (1998) viser til fem forskjellige egenskaper når de skal definere hva et talent er. Disse egenskapene er noe som spillerne må oppfylle for å bli sett på som et idrettslig talent. For det første har talent sin opprinnelse i genetiske overførte strukturer og er derfor i det minste, delvis medfødt. Uansett, er dens fulle virkninger gjerne ikke like tydelige på et tidlig stadium, men det vil vise seg visse indikasjoner på talentet, som gjør at de som har særlig øye for faget, kan identifisere tilstedeværelsen av talentet før eksepjonelle nivåer har blitt vist. Videre vil disse indikasjonene på talentet gi et godt grunnlag for å se hvem som mest sannsynlig vil utmerke seg senere. For det fjerde er det et fåtall av barn og unge som besitter talent, og hvis alle hadde vært talentfulle, ville det ikke vært noen måte å forutsi eller forklare differensiell suksess. Til slutt så er talent relativt

domenespesifikt (Howe et al., 1998). Ut fra dette Howe et al. (1998) hevder, blir idrettslig talent forstått som noe som i viss grad er statisk og i liten grad lar seg påvirke.

Med en dynamisk tilnærming til begrepet talent, vil det betraktes som noe som kan utvikle seg over tid.

Ved denne tilnærmingen har en altså et fokus på forskjellige aspekter som utgjør individets potensiale for utvikling. Eksempler på dette er treningsinnsats, interesse, mentale ferdigheter, fysiske egenskaper og læringsstrategier (Ommundsen, 2009). Dette strider da altså imot det som inngår i det snevre talentbegrepet, og Ommundsen (2009) sin tolkning vil da altså være at det ikke vil være mulig å definere spillerne fra den første start, da påvirkning gjennom trening og miljø vil være medvirkende. Ommundsen & Høigaard (2008) ser skeptisk på bruken av det snevre talentbegrepet hos trenere. En kan også finne Davids & Baker (2007) som hevder at en spillers utvikling enten blir fremmet eller hemmet av både gener og miljø opp igjennom.

En annen som har definert betydning av talent er Gagné, som har utarbeidet modellen «The differentiated model of giftedness and talent» (Gagné, 2009). Her skiller han i hovedsak noe som ofte blir sett på som det samme; «gifts» og «talent» «Giftedness», vil ifølge Gagné (2000, 2009), regnes som det å inneha bedre naturlige evner enn andre på minst et bestemt område, og være i øverste topp 10 % blant jevnaldrende. Det påpekes uansett at de naturlige evnene ikke nødvendigvis trenger å være medfødte, men at disse evnene kan fortsette utviklingen sin gjennom hele livet (Gagné, 2009)

Hovedkomponentene som går under «gifts» er muskulære, fysisk-motoriske, intellektuelle, kreative, sosiale og perseptuelle egenskaper (Gagné, 2009).

Når han snakker om hva «talent» er, så vil det være noe som kan måles gjennom tester og tilsvarende vurderinger (Gagné, 2009). Det påpekes også på dette området at individet bør tilhøre topp 10 % med sine jevnaldrende for å kunne gå under denne kategorien (Gagné, 2009).

Det finnes altså mange måter å definere et talent på, og hva som blir riktig å legge i betydningen når en skal beskrive et «fotballtalent», kan være vanskelig å avgjøre.

Fotballen har en unik posisjon innen sportens verden, og det kan tenkes at fotballen ville

vært bedre tjent med sin egen skreddersydde talentbetydning i form av et fotballspesifikt språk som taler direkte til talentets kompleksitet innen fotball.

Uansett kan en, gjennom de forskjellige definisjonene, ha fått en litt tydeligere forståelse for hva de forskjellige faktorene som legges i talentbegrepet er. Dermed kan en videre ta for seg hva en legger i talentidentifisering, og måter for å både oppdage og selektere ut talentene.

1.6 Talentidentifisering:

I ungdomsfotballen er identifikasjon av unge talenter noe av det viktigste trenerne gjør (Mustafovic, Causevic, Covic, Ibrahimovic, Alic, Abazovic & Masic, 2020).

Talentidentifikasjon refererer til den prosessen der en velger ut individer som besitter kvaliteter og egenskaper, som kan forutsi en form for fremtidig oppnåelse (Baker et al, s.2, 2017).

En av de mest åpenbare trendene innen toppidretten opp igjennom, har vært den økende systematiseringen av utøvernes utvikling, og talentidentifisering. En kan se at det er et større press for å identifisere talentene så tidlig som mulig, slik at de kan plasseres i «optimale miljøer» (Baker, Cobley, Schorer & Wattie, 2017). Disse miljøene kan ta form som for eksempel fotballakademier, eller i lag som er toppet og basert på «de beste» spillerne.

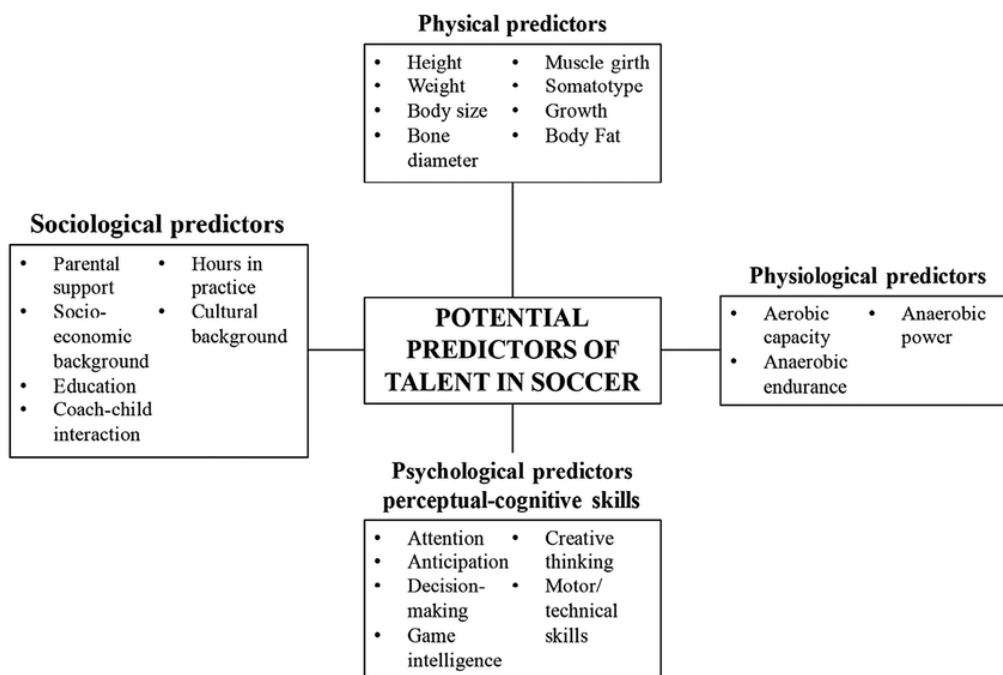
Det vil være avgjørende å ha en omfattende forståelse av talentidentifiserings- og utvelgelsesprosessen, og vite hva som kan være både positive og negative konsekvenser (Baker et al, s.1, 2017).

Williams & Franks (1998) har konstruert en modell bestående av forskjellige komponenter som innebærer hvilke predikatorer for talent innen fotball en bør være på utkikk etter når en skal identifisere talent. I fotballen er prestasjon sammensatt, og det er flere hensyn en må ta til forskjellige egenskaper som; fysiske, fysiologiske, sosiologiske, psykologiske, perseptuelle- og kognitive egenskaper (Williams & Franks, 1998).

Som vist i modellen under plasseres predikatorer som høyde, vekt, kroppsstørrelse, skjellettstørrelse, kroppsfett og muskeltversnitt under den fysiske kategorien. Under den fysiologiske kategorien plasseres egenskaper som anaerob kraft- og utholdenhet, samt aerob kapasitet. En kan se, ifølge forskning, at spillere som er født tidligere på året enn

sine jevnaldrende ofte har fysiske fordeler, og dermed er det ofte at disse som blir favorisert i seleksjonsprosesser (Musch & Grondin, 2001). Her er det altså snakk om RAE. Under den sosiologiske kategorien finner en relasjonene spillerne har til foreldre, trenere og andre rundt. En finner også hvilken utdanning spillerne har, samt hvor mange treningstimer som er blitt lagt ned. Kulturell bakgrunn går også under denne kategorien. Til slutt snakker Williams & Franks (1998) om at spillernes oppmerksomhet, forståelse av spillet, kreativitet og evne til å ta gode avgjørelser vil spille inn som prediktorer for fremtidig prestasjonsnivå, i tillegg til de tekniske ferdighetene (Williams & Franks, 1998).

Figur 1: Model of potential predictors of talent in soccer (Williams & Franks, 1998)

Selv om en har slike modeller som inneholder ulike prediktorer for talent en bør se etter, så er det krevende å skulle identifisere de spillerne som kan ha størst potensial, noe som blant annet understøttes av Sæther (2004). Han viste også til at trenere i Eliteserien ikke hadde bedre forutsetninger enn andre trenere til å identifisere talenter i en tidlig alder (Sæther, 2004).

Uansett, når identifiseringen er gjort og en videre skal velge ut de en har identifisert som et talent, hva legges da i denne seleksjonen, og hvordan fungerer det?

Ifølge Williams & Franks (1998) er talentselektering «*Den pågående prosessen med å identifisere utøvere på forskjellige stadier som demonstrerer forutsetninger for å nå et nivå som gjør at de kommer inn i en gitt tropp*» (Williams & Franks, 1998, s.160).

Målet med selektering av talenter er å kunne videre trene spillerne til å nå det høyeste nivået for å bli suksessfull innen sporten (Muniroglu & Subak, 2018). Det er blitt anerkjent av trenere at selekteringsavgjørelser er noe av det mest utfordrende aspektene ved å være trener (Capstick & Trudel, 2010).

Når det gjelder forskjellige tenkemåter mot å selektere inn til fotballakademier, skriver Güllich og Emrich (2014) at det finnes to metoder å gjennomføre dette på. Det vil være en individuell tilnærming, eller en kollektivistisk tilnærming til konseptet ved seleksjon.

Ved den individualistiske tilnærmingen velges de spillerne som er på høyest sportslig nivå, i forhold til deres jevnaldrende, for da å kunne fremskynde deres individuelle langsiktige utviklingsprosess (Güllich, 2014). Dette vil eventuelt føre til en økt sannsynlighet til at disse spillerne tidligere ender på et profesjonelt fotballag (Güllich, 2014).

Mens den kollektivistiske tilnærmingen heller vil inneholde at spillere selekteres inn og ut i akademiet gjennom tilbakevendende prosedyrer for utvelgelse og fravalg. Dette vil si at det innebærer gjentatte utskiftninger av nåværende spillere, ut fra hvem som anses til å ha et større potensiale på det gitte tidspunktet (Güllich, 2014).

1.7 Fordeler ved talentidentifisering- og selektering:

Det er en investering for klubbene å skulle drive med tidlig talentidentifisering- og selektering. Dette kommer av at det krever de nødvendige ressursene innen trenerkompetanse, utstyr, fasiliteter og treningstider for å gi spillerne muligheter for å nå sine fulle idrettspotensialer. Uansett finnes det en del fordeler ved å arbeide grundig innenfor området.

Tidlig oppdagelse av talent vil ideelt sett gi muligheter for å oppnå den beste «investeringen» en gjør for å få spillere på høyest mulig nivå. En spillers treningsmiljø er en stor pådriver for å kunne komme seg opp på elitenivå (Baker & Horton, 2004). Av denne grunn ville det vært svært usannsynlig at spillere vil klare å nå toppnivåsprestasjoner uten et vedvarende engasjement i sportsspesifikke treningsaktiviteter av høy kvalitet (Ericsson, Krampe & Tesch-Römer, 1993). Da vil en annen åpenbar fordel ved å ha noe

som et akademi, være at det maksimerer antallet begavede fotballspillere som deltar, noe som resulterer i sterkere innenlandsk konkurranse, som da sannsynligvis vil øke antallet fotballspillere som spiller internasjonalt (Durand-Bush & Salmela, 2001; Hahn, 1990). Dette kommer av at akademier og andre utviklingsprogrammer fremmer konkurranseevnene til spillerne, samt at det retter utøverne mot den idretten der de har større sannsynlighet for å lykkes, noe som vil øke antallet idrettsutøvere som vil jobbe for å komme opp på øverste nivå (Abbott & Collins, 2002, 2004; Bompa, 1999). I tillegg vil det å ha trenere som jobber tett med spillerne gjennom sånt som akademier, gi relevante tilbakemeldinger om spillernes styrker og svakheter, og dermed kan de effektivt følge med på fremgangen gjennom hele perioden. I følge Asmani (2012) finnes det fordeler ved at en spiller vet og skjønner dens talent i tidlig alder, forklart i at da vet de at de har potensiale, de kan planlegge fremtiden, samt bestemme hvilke oppgaver og aktiviteter som bør gjøres.

1.8 Ulemper ved talentidentifisering- og selektering:

Mens det kan argumenteres for gjennomførelse av tidlig talentidentifisering- og selektering, så kan en også se konsekvensene av det. Det er allerede blitt nevnt en stor konsekvens, i form av relativ alderseffekt, og en kan også finne andre ulemper ved tidlig identifisering- og selektering.

Selv om tidlig idrettsspesialisering er blitt anerkjent som en potensiell vei til å bli en eliteidrettsutøver, så har det også vært knyttet til uheldige helseeffekter, som belastningsskader og utbrenthet (Nyland, 2014).

En annen vanskelighet som kommer ved å skulle identifisere talenter i ung alder, er hvis en vurderer unge talenter på psykologiske, fysiologiske, antropometriske og tekniske variabler og sammenligner de med spillere på samme alder for å avgjøre hvor god spilleren er (Vaeyens et al., 2008). Dette kan være en dårlig måte å gjøre det på, da mange unge talenter gjerne ikke klarer å bevare disse egenskapene gjennom modningsperioden og videre inn i senioridretten (Vaeyens et al., 2008).

2.0 Den aktuelle studien:

2.1 Metode:

I metodekapitlet vil jeg begrunne det metodiske valget som er blitt gjort i denne forskningsoppgaven, og vise hvordan dette valget skal være med på å svare på den valgte problemstillingen.

For å beskrive hva metode er, så kan en bruke Jacobsen (2005) sin måte, altså at det er en strategi for å frambringe gyldig og troverdig kunnskap om den såkalte virkeligheten. Det finnes to forskjellige hovedmetoder for innsamling av data: kvalitativ og kvantitativ metode.

En kvalitativ metode gir mer utdypende svar, da den lar en gå mer i dybden. Mens kvantitativ informasjon gir konkrete tall. I denne forskningsoppgaven blir det tatt bruk av en kvantitativ metode, da dataen består av fødselsdatoer inndelt i fire forskjellige kvartaler.

2.2 Innsamling av fødselsdatoer:

Dataene som er samlet inn, er gjort med hjelp av SK Brann. Klubben har fordelt på antall spillere i hvert kvartal, og dataene er anonymiserte. Det jeg har hatt å gå etter, har vært antall spillere i hvert kvartal. Det er til sammen fire kvartaler, der et kvartal er 3 måneder, altså januar til mars, april til juni osv. Dermed kan det ikke sies noe om fordelingen av fødselsdatoer innenfor et kvartal. Dataene er det en kaller for sekundærdata, da det er samlet inn av andre enn undersøker selv (Jacobsen, 2005). Ved å gjøre det på denne måten, bør en legge vekt på hvem dataene kommer fra og hvor troverdig kilden er (Jacobsen, 2005). Det vil ikke være noe grunn til å tro at disse dataene ikke vil være troverdige. Med tanke på den klare tendensen på RAE en finner innen idrett, så har jeg hatt noen antagelser om at det vil være flere spillere født i første halvår på de gruppene som er selektert ut.

2.3 Utvalg:

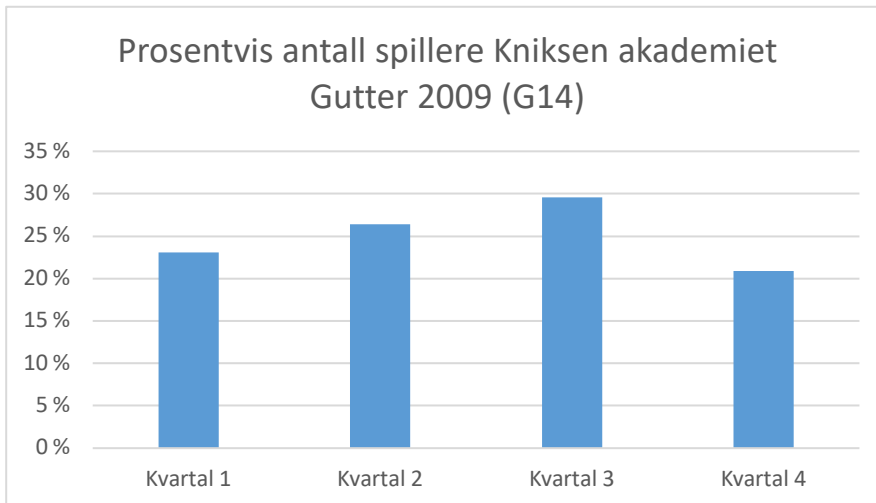
Datagrunnlaget baserer seg som sagt på fødselsdatoene, gjort om til fødselskvartal, for spillere i Brann-Kniksen akademiet. Det er valgt å fokusere på 2009 (G14), 2010 (G13) og 2011 (G12) på guttesiden, samt 2009 (J14) og 2010 (J13) på jentesiden. Grunnen til at det er akkurat disse årskullene som blir brukt i denne oppgaven, er at det er for de det blir arrangert nasjonale treninger. En kan da altså se på RAE for de i disse kullene som frivillig har meldt seg inn i akademiet, samt videre se på RAE for de som blir plukket ut til nasjonale treninger i samme aldersgrupper. Videre kan en se om det skjer en endring i RAE når trenerne plukker ut de fremste fra de som frivillig er i akademiet.

G14 gruppen består av til sammen 91 spillere, der 31 av disse spillerne blir plukket ut som de fremste. G13 gruppen består også av 98 spillere, mens her er det 27 stykker av disse som blir plukket ut. G12 gruppen har 130 spillere, der 31 av disse får være med på ekstra tiltak. Hos jentene finner en 52 spillere i J14 gruppen, som blir til 27 spillere når de plukkes ut. Mens J13 gruppen består av 58 spillere, der 28 av disse blir plukket ut.

2.4 Resultat:

Gutter 2009 (G14)

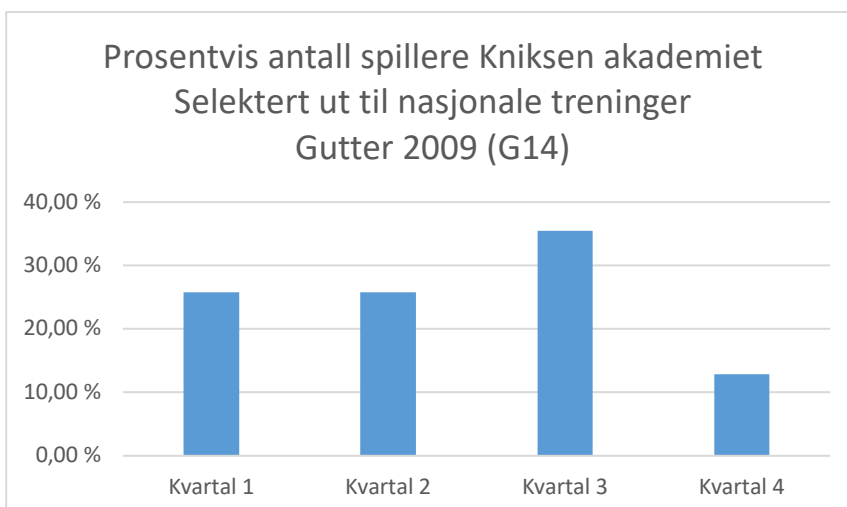
Figur 2: Prosentvis antall spillere Kniksen akademiet G14

Som en kan se for G14 gruppen, så er det flest spillere som er født i kvartal 3, der en finner cirka 30% av spillerne. Tallene for denne gruppen er henholdsvis 23,07% (første kvartal), 26,37% (andre kvartal), 29,67% (tredje kvartal), og 20,87% (fjerde kvartal).

Fødselsdatoene fordeler seg dermed relativt jevnt hvis en ser på de to halvårene.

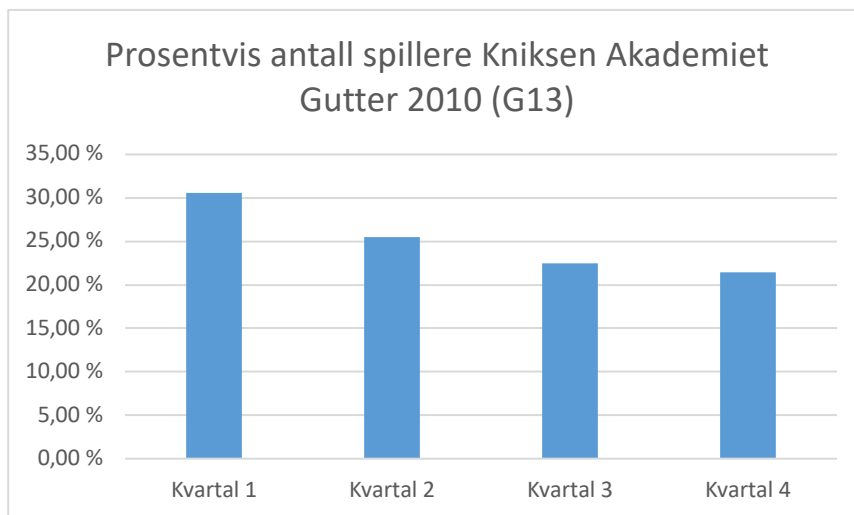
Figur 3: Prosentvis antall spillere Kniksen akademiet, selektert ut til nasjonale treninger G14

Når G14 gruppen blir snevret ned til en gruppe med bare de fremste, så kan en se at det fortsatt er kvartal 3 som er mest fremtredende. Tallene for denne gruppen er henholdsvis 25,80% (første kvartal), 25,80% (andre kvartal), 35,48% (tredje kvartal), og 12,90% (fjerde kvartal). En kan se en liten endring i tallene på den selekterte gruppen, men fortsatt her er det som sagt tredje kvartal som er mest fremtredende. Den største forskjellen på de to gruppene er nedgangen som skjer her i spillere født i fjerde kvartal.

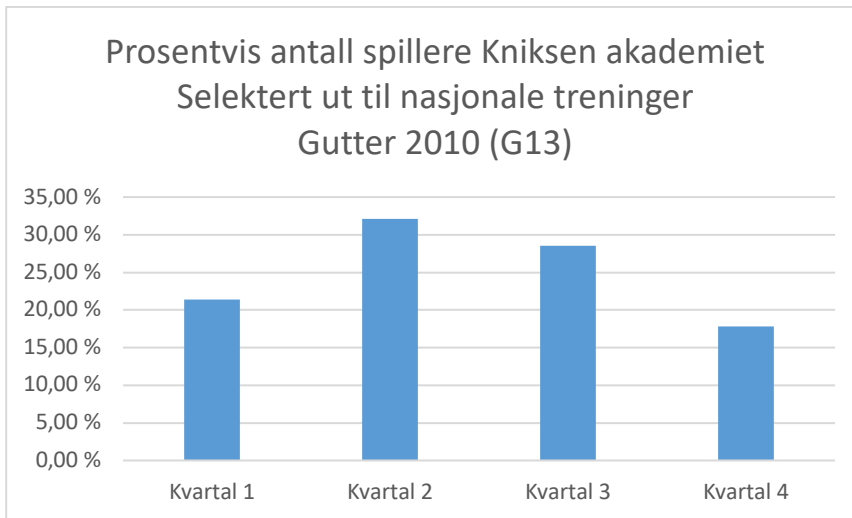
Gutter 2010 (G13)

Figur 4: Prosentvis antall spillere Kniksen akademiet G13

Tallene for alle spillerne i G13 gruppen viser faktisk at det er flest spillere født i første kvartal som frivillig har meldt seg inn i akademiet. Resultatet her er som følger; 30,61% (første kvartal), 25,51% (andre kvartal), 22,44% (tredje kvartal), og 21,42% (fjerde kvartal). Antall spillere i hvert kvartal minsker en liten grad fra første til siste kvartal.

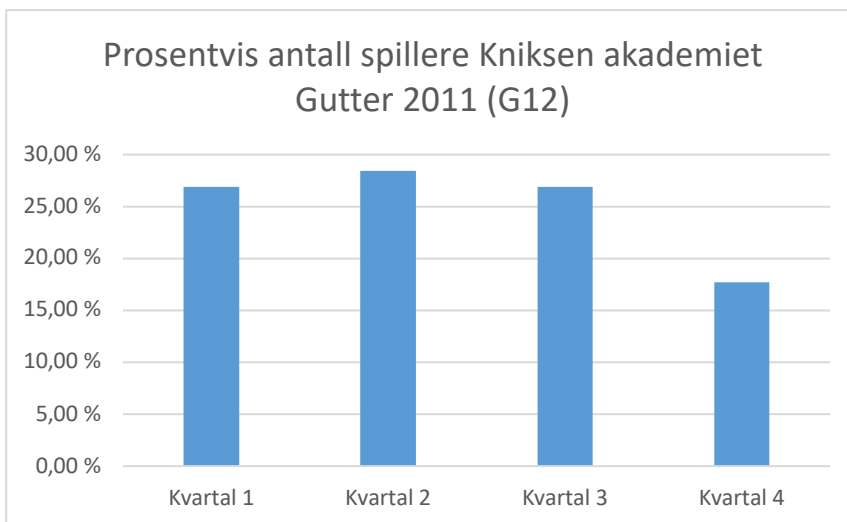
Figur 5: Prosentvis antall spillere Kniksen akademiet, selektert ut til nasjonale treninger G13

I G13 gruppen som er selektert ut fra hovedgruppen, er det flest spillere som er født i andre kvartal. Tallene her lyder som følger; 21,42% (første kvartal), 32,14% (andre kvartal), 28,57 % (tredje kvartal), og 17,85% (fjerde kvartal).

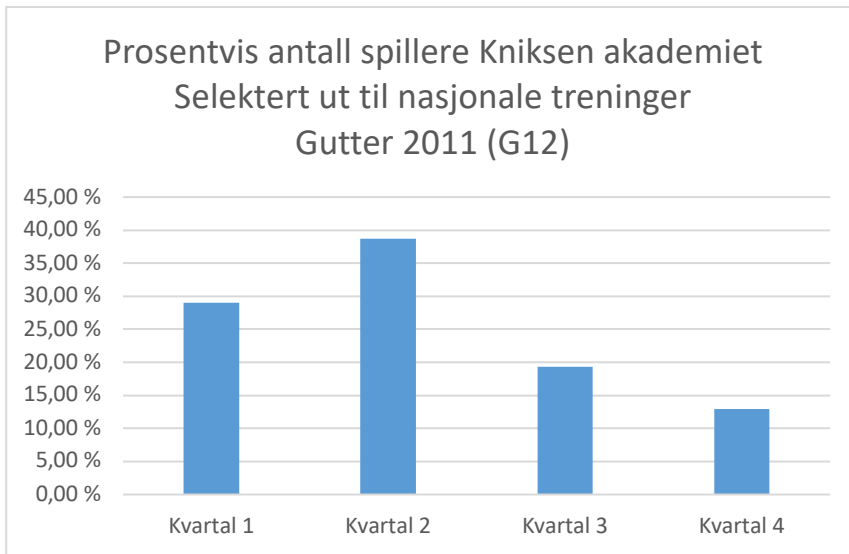
Gutter 2011 (G12)

Figur 6: Prosentvis antall spillere Kniksen akademiet G12

Av alle spillerne i G12 gruppen, kan en se at det er flest i andre kvartal, samt minst spillere i fjerde kvartal. Tallene viser; 26,92% (første kvartal), 28,46% (andre kvartal), 26,92% (tredje kvartal), og 17,69% (fjerde kvartal)

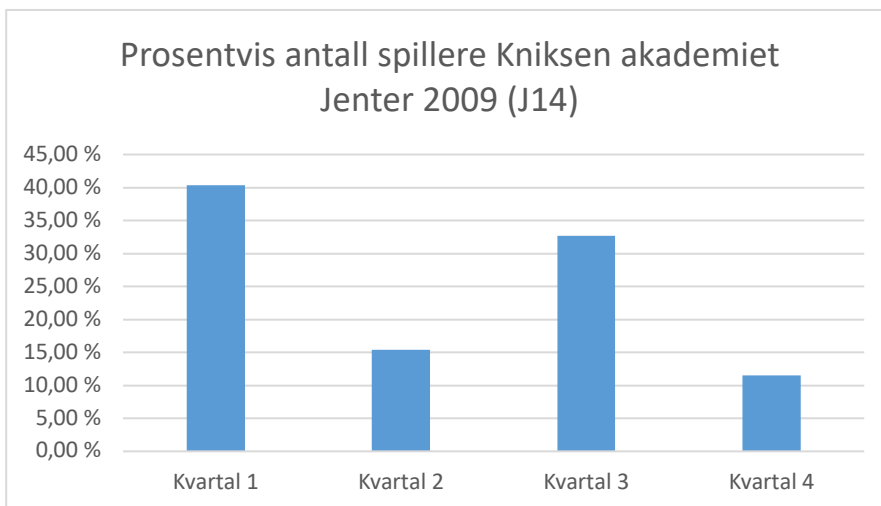
Figur 7: Prosentvis antall spillere Kniksen akademiet, selektert ut til nasjonale treninger G12

Ut fra de som er blitt selektert ut fra hovedgruppen, kan en i G12 gruppen se en klar tendens til RAE, da majoriteten er født første halvår. Tallene er henholdsvis 29,03% (første kvartal), 38,70% (andre kvartal), 19,35% (tredje kvartal), og 12,90% (fjerde kvartal).

Jenter 2009 (J14)

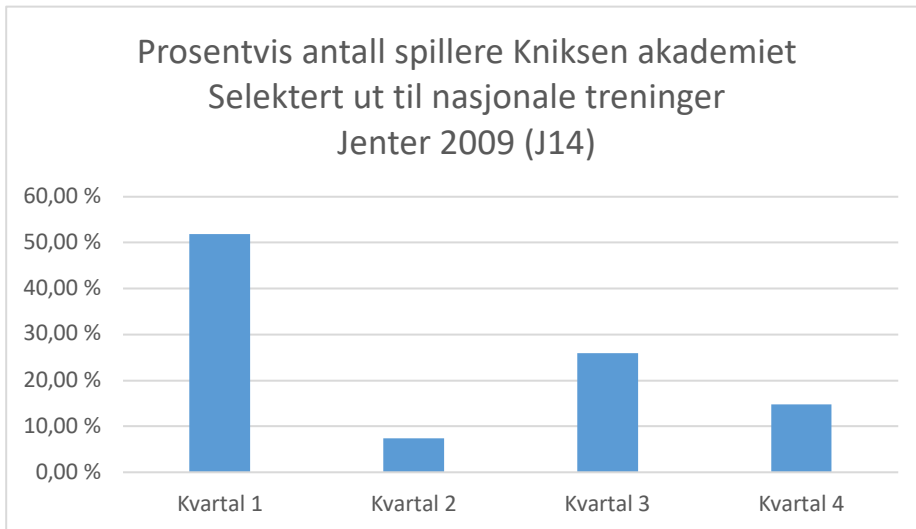
Figur 8: Prosentvis antall spillere Kniksen akademiet J14

Ut fra alle spillerne i J14 gruppen, kan en se at det er flest spillere født i enten første kvartal eller tredje kvartal, med litt flere i første kvartal. Færrest av jentene er født i fjerde

kvartal. Tallene viser henholdsvis 40,38% (første kvartal), 15,38% (andre kvartal), 32,69% (tredje kvartal), og 11,53% (fjerde kvartal).

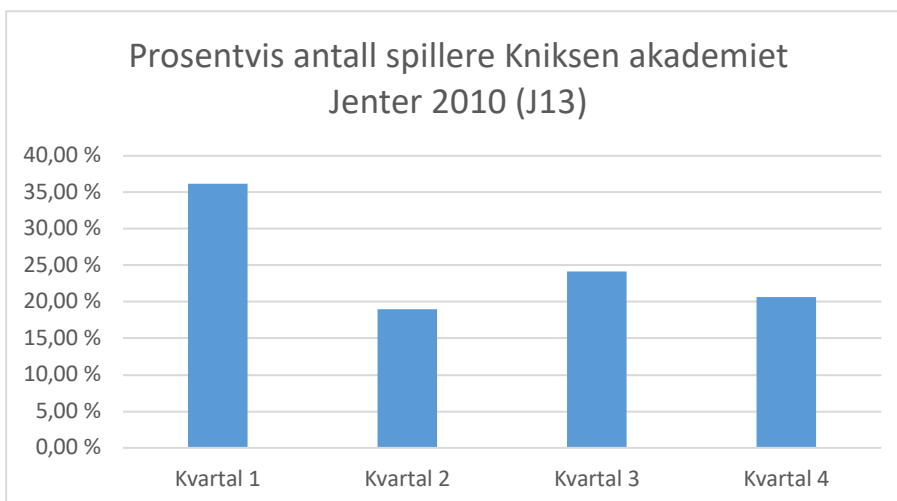
Figur 9: Prosentvis antall spillere Kniksen akademiet, selektert ut til nasjonale treninger J14

Ut fra de spillerne som er blitt selektert ut fra hovedgruppen, kan en se at det er en økning i spillere født i første kvartal, der litt mer enn halvparten av spillerne befinner seg her. Tallene viser følgende; 51,85% (første kvartal), 7,40% (andre kvartal), 25,92% (tredje kvartal), og 14,81% (fjerde kvartal).

Jenter 2010 (J13)

Figur 9: Prosentvis antall spillere Kniksen akademiet J13

Av alle spillerne i J13 gruppen er det flest spillere å finne i første kvartal. Her viser tallene henholdsvis 36,20% (første kvartal), 18,96% (andre kvartal), 24,13% (tredje kvartal), og 20,68% (fjerde kvartal).

Figur 10: Prosentvis antall spillere Kniksen akademiet, selektert ut til nasjonale treninger J13

Når det selekteres ut spillere fra J13 hovedgruppen, viser tallene 39,28% (første kvartal), 28,57% (andre kvartal), 14,28% (tredje kvartal), og 17,85% (fjerde kvartal). Det er altså en liten nedgang av spillere født i første kvartal, samt en oppgang av spillere født i andre kvartal. Majoriteten av de selekterte er født første halvår, og har dermed økt da det i hovedgruppen er cirka 55,16% fra første halvår, mens blant de selekterte er det en andel på 67,85%.

2.5 Diskusjon:

Hensikten med den foreliggende studien var å undersøke RAE i Kniksen-Akademiet, og se om det skjer en endring når trenerne selekterer ut en gruppe med de fremste spillerne fra de i samme alderskull. Ut fra en eventuell RAE i de forskjellige selekterte gruppene, kan en da få et visst bilde på hva det er trenerne i akademiet ser på når de identifiserer talenter. På forhånd hadde jeg tenkt at det ville skje en endring i RAE fra de som frivillig er med i akademiet, til de av disse som deretter blir selektert ut som de fremste. Grunnen til at jeg hadde slike antagelser gikk først og fremst ut på at tidligere empiri har vist at relativ alderseffekt er tett knyttet til fotball (Helsen et al., 2012), og da spesielt i ungdomsfotballen (Helsen et al., 2005). Videre kan en se at de som blir plukket ut til nasjonale treninger gjennom Kniksen-akademiet vil være de samme spillerne som blir tatt med til å delta på elitecuper og tiltak. Da kan det tenkes at trenerne vil ha med de spillerne som er best der og da, gjerne de som er kommet lengst i den fysiske utviklingen, og som har mest sjanse for å hevde seg med motstanderlagene.

Ut fra funnene i denne oppgaven, finner en ikke de store endringene i RAE mellom de som frivillig er med i akademiet, til de som er blitt selektert ut fra samme gruppe, men en kan finne en forskjell. En ser for alle årsklassene, bortsett fra J14, at spillere født i fjerde kvartal minsker når trenerne plukker ut de fremste.

Hos begge jentegruppene er det en overvekt av spillere født i første kvartal, både før og etter seleksjon. Det er derfor det er viktig å vite hvilket utgangspunkt trenerne har hatt å velge av, ellers ville det vært sjokkerende, etter hvordan en ser på det, hvor mange i den selekterte gruppen som er i de første kvartalene.

Denne studien støtter, i en liten grad, opp mot tidligere forskning på området. Det finnes en liten relativ alderseffekt, da etter seleksjonen har skjedd i alle gruppene, er det mer enn halvparten av spillerne som er født i første halvår.

I fotballen vil det ofte forekomme favorisering av relativt eldre og mer fysiologiske modne spillere, da sporten er karakterisert som en styrkerelatert idrett (Andronikos, Elumaro, Westbury & Martindale, 2016). Cobley, Baker et al. (2009) fant ut at RAE mest sannsynlig var til å skje i ungdomsårene, i perioden mellom 15-18 år. Spillerne i denne studien er i

underkant av denne perioden, og det kan derfor tenkes at de ikke enda er like utsatt for RAE som de kan bli i løpet av noen få år. Dette kan også være en forklaring på at det enda ikke er en mer fremtredende RAE for noen av gruppene.

En kan ikke finne noen signifikante kjønnsforskjeller når det gjelder RAE i denne studien. Jentene har lik tendens til RAE som guttene, om ikke mer. Noe jeg synes var svært interessant, var andelen av jentene, både J13 og J14, som frivillig har meldt seg inn i akademiet som er født i første kvartal. Dette kan ha en sammenheng med at det er i 12-årsalderen de individuelle variasjonene er på sitt høyeste for jenter (Malina, 1994). Puberteten inntreffer tidligere for jenter enn for gutter (Baxter-Jonas, 1995), noe som kan føre til at det er rundt denne alderen at jenter dropper ut av idretten, da forskjellene på individene blir for store. Hvis en ser det på denne måten, så vil det være naturlig at til og med de som frivillig har meldt seg inn i akademiet, preges av spillere som er født tidligere på året, da det kan ha skjedd en «drop-out» i de to kullene året før.

Det finnes alltid forskjellige individuelle preferanser hos trenere om hvilke faktorer en legger vekt på når en skal identifisere og selektere ut talent. Det kan være lett for trenere å glemme at en ikke absolutt må være et stort talent i ung alder for å kunne oppnå det høyeste nivået (Abbott, et al., 2005, Bloom 1985, Martindale, et al 2007, Moore et al, 1998).

En fellesnevner for trenerne i Kniksen-akademiet er at alle kan oppleve et slags «press». Dette med tanke på at når de tar ut lag til nasjonale treninger, som vil være de som deltar på elitecuper og lignende, vil en vise klubben fra den beste siden. Med en slik tankegang blir det fort at en velger ut det laget som er best der og da, og som har størst sjanse for å heve seg i turneringene. Ut fra denne studien kan en se at det er en liten tendens til dette, men det er ikke slik at de som er født i andre halvår ikke har sjanse til å komme med på lagene for de fremste. Fra resultatene kan en tyde en mulighet til at trenerne ser på andre faktorer som for eksempel treningsvilje og viljen til å bli god, enn å utelukkende se på fysiske egenskaper. Dermed kan det tenkes at det både er prestasjons- og mestringsfokus, samt som resultatfokus i akademiet. Til slutt må det også nevnes at resultatene kan endres etter når en undersøker det, da lagene som selekteres ut ikke stadig er garanterte å være de samme.

2.6 Konklusjon:

Det å skulle identifisere talenter fra en tidlig alder, samt å gi de mulighetene for å lykkes på høyere nivåer er en vei å gå for å heve toppnivået i norsk fotball. Uansett er det flere konsekvenser å finne, både negative og positive.

Funnene jeg har funnet i denne oppgaven kan ikke trekke noen veldig klare konklusjoner om dagens situasjon i et norsk fotballakademi som Brann Kniksen-akademiet når det kommer til temaet om relativ alderseffekt. En kan i alle gruppene se en tendens til endring i den relative alderseffekten fra de som frivillig er med i akademiet, til de som blir selektert ut av trenerne, men det er ikke en urovekkende stor forskjell.

2.7 Avslutning og veien videre:

Det er mye en kan ta for seg når det gjelder talentidentifisering og talentseleksjon i fotball. Jeg har igjennom denne studien fått et mer innblikk i hvordan dette kan gjøres, og ikke minst konsekvensene som kommer som etterfølger av dette. Resultatene i denne studien kan beskrives som en liten del av et stort puslespill, der den er med på å danne et bredere bilde av RAE og dets tilstedeværelse i fotball. Dette gjennom informasjon som den tillegger eksisterende forskning.

Videre for denne studien hadde det vært interessant å kommunisere direkte med trenerne som har ansvar for selektering i Brann-Kniksen akademiet, for å se om det finnes en parallell mellom det de ser etter i spillerne, og det resultatene i form av tall tyder at de ser etter. En kunne fått et tydeligere bilde på hvilke faktorer i spillere de er på utkikk etter, da det er mange egenskaper i tillegg til det fysiske som kan være avgjørende.

Noe annet litt utenfor oppgavens essens som jeg ble oppmerksom på under denne skriveprosessen, var andelen av jentene som før seleksjonsprosessen allerede var å finne i første kvartal. Det kunne vært spennende å se på om dette kan ha en korrelasjon mellom «drop out» i tidligere alder å gjøre, og dermed studere temaet innen jenter i Bergensfotballen.

2.8 Referanseliste:

Abbott, A., & Collins, D. (2004). Eliminating the dichotomy between theory and practice in talent identification and development: considering the role of psychology. *Journal of Sports Sciences*, 22, 395-408

Abbott, A., & Collins, D. (2002). A theoretical and empirical analysis of a 'state of the art' talent identification model. *High Abilities Studies*, 13, 157-278

Andronikos, G., Elumaro, A.I., Westbury, T., Martindale, R.J.J. (2016) Relative age effect: implications for effective practice. *J Sports Sci*.

Baker, J., Cobley, S., Schorer, J., Wattie, N. (2017). *Talent Identification and Development in Sport*. Routledge

Barnsley, R., Thompson, A., Barnsley, P.E. (1985) Hockey success and birthdate: The relative age effect.

Baxter-Jones, A.D. (1995). Growth and development of young athletes. Should competition levels be age related? *Sports Med*.

Bisanz, J., Morrison, F. J. & Dunn, M. (1995). Effects of age and schooling on the acquisition of elementary quantitative skills. *Developmental Psychology*, 31(2), 221.

Bloom, B. (1985). *Talent development in young people*. New York, NY: Ballantine.

Bompa, T. (1999). *Periodization: The theory and methodology of training* (4th ed.). Champaign, IL: Human Kinetics

Brown, J. (2001). *How to identify and develop outstanding athletes*. Human Kinetics.

Capstick, A.L. & Trudel, P. (2010) Coach communication of non-selection in youth competitive sport. *Int. J. Coach. Sci.*. 4,3.23

Davids, K. & Baker, J. (2007). Genes, environment and sport performance. *Sports medicine*, 37(11), 961-980.

Durand-Bush, N., & Salmela, J.H (2001). *The Development of Talent in Sport*. New York: Wiley

Emrich, E. & Güllich, A. (2014). Considering long-term sustainability in the development of world class success. *European Journal of Sport Science*.

Ericsson, K.A., Krampe, R.T., & Tesch-Römer, C. (1993). The role of deliberate practice in the acquisition of expert performance. *Psychological Review*, 100(3), 363-406.

Gagné, F. (2009). Transforming gifts into talents: the DMGT as a developmental theory. *High ability studies*

Grondin, S., Deshaies, P., & Nault, L.-P. (1984). Trimestre de naissance et participation au hockey et au volleyball. *La revue québécoise de l'activité physique*, 2, 97-103.

Güllich, A. (2014). Selection, de-selection and progression in German football talent promotion. *European journal of sport science*, 14(6), 530- 537.

Hahn, A. G. (1990). Identification and selection of talent in Australian rowing. *Excel*, 6, 5-11.

Helsen, W.F., Starkes, J.L., Winkel, J.V. (1998). The influence of relative age on success and dropout in male soccer players.

Helsen, W.F., Winkel, J.V., Williams, A.M. (2005). The relative age effect in youth soccer across Europe. *Journal of Sports Sciences*.

Helsen, W.F., Starkes, J.L., Hodges, N.J. (1998) Team Sports and the Theory of Deliberate Practice. *Journal of Sport and Exercise Psychology*.

- Howe, M.J.A., Davidson, J.W. & Sloboda, J.A. (1998). Innate talents: Reality or Myth? *Behavioral and Brain Sciences*, 21, 399-442
- Johansen, B.T., Høigaard, R., Fjeld, J.B. (2009) Nyere perspektiv innen idrett og idrettspedagogikk. Høyskoleforlaget.
- Malin, R.M. (1994) Physical growth and biological maturation of young athletes. *Exerc Sport Sci Rev*.
- Meylan, C., Cronin, J., Oliver, J., Hughes, M. (2010). Talent Identification in Soccer: The Role of Maturity Status on Physical, Physiological and Technical Characteristics. *International Journal of Sports Sciences & Coaching*.
- Musch, J., Grondin, S. (2001) Unequal Competition as an Impediment to Personal Development: A Review of the Relative Age Effect in Sport. *Development Review*
- Mustafovic, E., Causevic, D., Covic, N., Ibrahimovic, M., Alic, H., Abazovic, E., Masic, S. (2020) *Talent identification in Youth Football: A Systematic Review*. *J. Anthr, Sport Phys. Educ.* 2020, 4 (4), 37-43.
- Nolan, J.E., Howell, G. (2010) Hockey success and birth date: The relative age effect revisited.
- Nyland, J. (2014) Coming to terms with early sports specialization and athletic injuries. *National Library of medicine*.
- Ommundsen, Y. & Høigaard, R. (2008). Talentutvikling i idrett: betydningen av funksjonelt talentbegrep, allsidighet og mestringsklima. *Fotball-treneren*, 22(2008)nr 2, 32.
- Ommundsen, Y. (2009). Hvem er talentene, må vi spesialisere tidlig, og hva er en god trener I: Nyere perspektiv innen idrett og idrettspedagogikk.(163-193) Kristiansand: Høyskoleforlaget.

Peterson, Tomas. 2011. Talang utveckling eller talang avveckling? Malmö, SISU idrottsböcker.

Reilly, T., Williams, A.M., Nevill, A., Franks, A. (2000) A multidisciplinary approach to talent identification in soccer. *J Sports Sciences*.

Surhat, M. & Subak,E. (2018). An overview of the important points of talent selection in sports.

Sæther, S.A. (2004). Fotball og talent. En studie av norske eliteserietrenere sin forståelse av talent i fotball. Masteroppgave i idrettsvitenskap, NTNU.

Vaeyens, R., Lenior, M., Williams, A.M., Philippaerts, R.M. (2008). Talent identification and development programmes in sport: current models and future directions. *Sports Med*.

Ward, P., & Williams, A.M. (2003). Perceptual and cognitive skill development in soccer: The multidimensional nature of expert performance. *Journal of Sport & Exercise Psychology*.

<https://www.brann.no/lag/akademiet/dette-er-kniksen-akdemiet>